

Nartun lisääntymishäiriöistä ja astuttamisesta

Nartun kyvyttömyys tulla kantavaksi on yksi tavallisimmista koirankasvattajan murheenaiheista. Ongelmaan on löydettävissä monia syitä: osa johtuu astutusajankohtaan tai astutuksen avustamiseen liittyvistä virheistä. Osa on seurausta suoranaisista fyysisistä vioista tai sairauksista.

Tiinehtymättömyyden selvittäminen on aina aloitettava taustatietojen tarkistamisesta. Tämän vuoksi on tärkeää, että kasvattajalla on tarkoin muistissaan nartun vuotuiset kiimakerrot.

Ehdottomasti tavallisin syy epäonnistumiseen on väärään aikaan suoritettu astutus. Kirjallisuudessa on runsaasti neuvoja, joiden mukaan narttu tulee astuttaa tietynä kiimavuorokautena tai kun vuoto on tietyn väristä. Vaikka näiden ohjeiden avulla on saatu aikaan pentueita, läheskään kaikki terveet nartut eivät niitä noudata.

Jo pelkkä kiimavuoto vaihtelee suuresti: jotkut nartut näyttävät vuotavan silkkaa verta runsaasti ja kauan, kun taas toisen vuoto on kirkasta läpi koko kiiman. Verensekainen vuoto voi jatkua astutuksen jälkeenkin ilman, että se olisi merkinä epäonnistumisesta. Jotta astutusajan määrittämisen vaikeus tulisi selväksi, on syytä kerrata koiran normaalin kiiman vaiheet.

Normaali kiimakierto

Esikiiman tunnistaa siitä, että koiran ulkosynnyttimet turpoavat ja emättimestä aikaa vuotaa kirkasta nestettä. Urokset ovat jo tällöin kiinnostuneita nartusta, mutta se ei salli astumista. Verikokeessa havaitaan tänä aikana kohoava estrogeenihormonitaso, mutta progesteronihormonin määrä alkaa nousta vasta esikiiman 12-48 viimeisen tunnin aikana.

Esikiima kestää keskimäärin yhdeksän vuorokautta, mutta vaihtelua esiintyy 3-17 vuorokauden välillä. Itse kiima kestää myös keskimäärin yhdeksän vuorokautta, kun vaihteluväli on nyt 3-21 vuorokautta. Veren progesteronimäärän nousu ja estrogeeniarvon putoaminen ovat merkinä alkavasta kiimasta, joka näkyy myös nartun käyttäytymisessä: se aikaa kääntää häntä sivuun ja osoittaa enenevässä määrin astumishalukkuutta. Jälkikiiman merkinä puolestaan on se, että emättimen limakalvonäytteissä havaitaan tietynlaisia solumuutoksia ja narttu kieltäytyy astutuksesta. Monet kasvattajat ovat etukäteen päättäneet, että koirra tulee astuttaa esimerkiksi 11:ntenä kiiman päivänä. Kun ajatteleme näitä luonnollisia vaihteluita, läheskään kaikki nartut eivät ole halukkaita astutukseen juuri tuona päivänä. Moni kasvattaja on silloin päätenyt keinosiemennykseen ja epäonnistunut. Viime vuosina on avuksi saatu laboratoriotesti, jolla määritetään koiran veren progesteronipitoisuus. Vaikka testi on vain noin 85-prosenttisesti luotettava, se on kuitenkin huomattava apua oikean astutusajan määrittämiseksi. Emättimen limakalvosivelynäytteistä tehty tutkimus auttaa myös suurin piirtein oikean astutusjakson määrittämisessä, mutta

todella "oikeaa päivää" kerro.

Kokenut uros paras mittari

Koira tulisikin astuttaa joka toinen päivä koko sen ajan, jonka kokeet osoittavat "oikeaksi astutuspäiväksi". Vielä parempi ratkaisu on tietenkin uskoa kokeneen uroksen "nenään". Sen tarkempaa laboratoriotestiä ei varmasti ole saatavilla. Joskus nartut kieltäytyvät astutuksesta, vaikka niiden kiima on täysin normaali. Syyksi on epäilty käytöshäiriötä, joka johtuu saman talouden toisen koiran hyvin dominoivasta käyttäytymisestä. Mikäli astutettava narttu on muuten terve ja jalostukseen sopiva, se voidaan keinosiementää.

Astutuksen ja tiineyden esteenä voivat olla myös synnyttimien epämuodostumat ulkosynnyttimien tai emättimen alueella. Muutokset ovat tavallisesti lieviä ja ne voidaan haluttaessa korjata kirurgisesti. Kasvattajan tulee harkita eläinlääkärin lausunnon kuultuaan, käyttäkö hän siitokseen narttua, jolla on esiintynyt tällainen vaiva.

Kasvattajat epäilevät usein infektioita tiinehtymättömyyden syyksi. Tämä epäily on usein aiheeton ja johtaa turhien antibioottikuurien vuoksi vain emättimen normaalin bakteeriflooran katoon ja siitä johtuviin häiriöihin.